

ГЛОСАРІЙ
З ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР»

Фінансове право – це сукупність правових норм, що регулюють суспільно-фінансові відносини, які виникають у процесі фінансової діяльності держави та територіальних громад для забезпечення безперебійного здійснення їх завдань і функцій на кожному етапі розвитку.

Предмет фінансового права – це суспільні відносини з приводу формування, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів публічних фінансів з метою реалізації завдань та функцій держави та територіальних громад.

Основний метод фінансово-правового регулювання – державно-владні приписи одним учасникам фінансових відносин з боку інших, виступаючих від імені держави й наділених у зв'язку із цим відповідними повноваженнями.

Система фінансового права – об'єктивно обумовлена системою суспільних фінансових відносин внутрішня його будова, об'єднання й розташування фінансово-правових норм у певній послідовності.

Фінанси – це економічні відносини, пов'язані з утворенням, розподілом та використанням фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій, в процесі яких відбувається розподіл і перерозподіл сукупного суспільного продукту та контроль за задоволенням суспільних потреб.

Фінансова діяльність держави – це здійснення нею та її компетентними органами функцій з планомірного утворення, розподілу та використання грошових фондів (фінансових ресурсів) з метою реалізації завдань та функцій держави.

Фінансове законодавство – це зовнішня форма фінансового права, що відображає його внутрішню структуру.

Джерела фінансового права України – це правові акти державних органів законодавчої і виконавчої влади та місцевого самоврядування, в яких містяться норми фінансового права.

Фінансово-правова норма (норма фінансового права) – це встановлене державою й забезпечене примусовими заходами загальнообов'язкове правило поведінки суб'єктів суспільних відносин, що виникають у процесі планового формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих фондів публічних фінансів, яке закріплює юридичні права і юридичні обов'язки їх учасників.

Зобов'язуючі норми фінансового права регулюють активну поведінку суб'єктів і наказують у категоричній формі здійснювати певні дії.

Заборонні фінансово-правові норми регулюють пасивну поведінку суб'єктів фінансових відносин і містять заборону не здійснювати дій, що порушують

фінансову дисципліну й законність.

Уповноважуючі фінансово-правові норми надають суб'єктам певне право на здійснення дій, але в чітко визначених нормою межах.

Матеріальні фінансово-правові норми закріплюють обсяг та види доходів і видатків фондів публічних фінансів, матеріальний зміст юридичних прав і обов'язків учасників фінансових правовідносин.

Процесуальні (*процедурні*) фінансово-правові норми встановлюють порядок діяльності в сфері формування, розподілу й використання державних і місцевих грошових фондів.

Об'єкт фінансових правовідносин - це фонди коштів, які формуються, розподіляються та використовуються внаслідок реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків учасників фінансових відносин.

Суб'єкти фінансових правовідносин – це особи, які відповідно до фінансово-правових норм можуть бути носіями суб'єктивних юридичних прав та обов'язків.

Об'єкт фінансових правовідносин – це фонди коштів, які формуються, розподіляються та використовуються внаслідок реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків учасників фінансових відносин.

Фінансові правовідносини – це врегульовані фінансово-правовими нормами суспільні відносини, учасники яких виступають як носії юридичних прав та обов'язків у сфері мобілізації, розподілу й витрачання централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів.

Зміст фінансового контролю – забезпечення виконання й дотримання законів і фінансової дисципліни всіма державними, громадськими організаціями, посадовими особами й громадянами.

Фінансовий контроль – діяльність державних органів і недержавних організацій по забезпеченню законності, фінансової дисципліни й доцільності при мобілізації, розподілу й використанню коштів і пов'язаних із цим матеріальних цінностей.

Об'єкт фінансового контролю – господарюючі суб'єкти, до яких належать фізичні (приватні підприємці) та юридичні особи (суб'єкти господарювання незалежно від форм власності).

Предмет фінансового контролю – фінансово-господарська діяльність господарюючих суб'єктів.

Державний фінансовий аудит – перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Інспектування – здійснюється у формі ревізії, полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб.

Перевірка державних закупівель – документальний та фактичний аналіз дотримання підконтрольними установами законодавства про державні закупівлі, який проводиться органами Державної фінансової інспекції на всіх стадіях державних закупівель.

Аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно з вимогами користувачів.

Ревізія – це метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, додержанням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального виявлення недочетів, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, запобігання фінансовим зловживанням.

Акт ревізії – це службовий двосторонній документ, який стверджує факт проведення комплексної, фінансової чи тематичної ревізії, відображає її результати стосовно наслідків окремих фінансово-господарських операцій чи діяльності підприємства в цілому і є носієм доказової інформації про виявлені й систематизовані за економічною однорідністю недоліки в господарюванні і порушення законів та інших нормативно-правових актів.

Бюджетна система України – сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетне асигнування – повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Бюджетне зобов'язання – будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане цим Кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Бюджетний запит – документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди.

Бюджетний процес – регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Бюджетні кошти (кошти бюджету) – належні відповідно до законодавства

надходження бюджету та витрати бюджету.

Бюджетні установи – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими.

Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування.

Витрати бюджету – видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Власні надходження бюджетних установ – кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності.

Гарантійне зобов'язання – зобов'язання гаранта повністю або частково виконати боргові зобов'язання суб'єкта господарювання - резидента України перед кредитором у разі невиконання таким суб'єктом його зобов'язань за кредитом (позикою), залученим під державну чи місцеву гарантію.

Головні розпорядники бюджетних коштів – бюджетні установи в особі їх керівників, які відповідно до статті 22 цього Кодексу отримують повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень.

Дотація вирівнювання – міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує.

Доходи бюджету – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ).

Закон про Державний бюджет України – закон, який затверджує Державний бюджет України та містить положення щодо забезпечення його виконання протягом бюджетного періоду.

Квaziфіскальні операції – операції органів державної влади і місцевого самоврядування, Національного банку України, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, суб'єктів господарювання державного і комунального секторів економіки, що не відображаються у показниках бюджету, але можуть призвести до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету в майбутньому.

Коефіцієнт вирівнювання – показник, який використовується для розрахунку обсягу коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, з метою стимулювання нарощування доходів місцевих бюджетів у процесі бюджетного планування.

Кошик доходів державного бюджету для надання міжбюджетних трансфертів – доходи загального фонду державного бюджету, за рахунок яких здійснюється перерахування дотації вирівнювання місцевим бюджетам.

Кошик доходів місцевих бюджетів – доходи загального фонду, закріплені цим Кодексом на постійній основі за місцевими бюджетами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Місцеві бюджети – бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування.

Місцевий фінансовий орган – установа, що відповідно до законодавства України здійснює функції з складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету.

Для цілей цього Кодексу орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань фінансів віднесено до місцевих фінансових органів.

Сільський, селищний голова забезпечує виконання функцій місцевого фінансового органу, якщо такий орган не створено згідно із законом.

Надходження бюджету – доходи бюджету, повернення кредитів до бюджету, кошти від державних (місцевих) запозичень, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів.

Одержувач бюджетних коштів - суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету.

Рішення про місцевий бюджет – нормативно-правовий акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної місцевої ради, виданий в установленому порядку, що затверджує місцевий бюджет та визначає повноваження відповідно Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації або виконавчого органу місцевого самоврядування здійснювати виконання місцевого бюджету протягом бюджетного періоду.

Субвенції – міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Фінансування бюджету – надходження та витрати бюджету, пов'язані із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету.

Актуарні розрахунки - фінансовий аналіз коротко - і довгострокових наслідків функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що містить прогноз фінансових потоків, оцінку фінансових зобов'язань, довгостроковий прогноз стану та стабільності

системи, докладний аналіз коротко - і довгострокових фінансових наслідків будь-яких змін у цій системі;

Довічна пенсія з коштів Накопичувального пенсійного фонду - пенсійна виплата, сума якої визначається в договорі страхування довічної пенсії та сплачується у визначеному законом порядку застрахованій особі після досягнення нею пенсійного віку або членам її сім'ї чи спадкоємцям;

Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування – організаційно-технічна система, призначена для накопичення, зберігання та використання інформації про збір та ведення обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, його платників та застрахованих осіб, що складається з реєстру страхувальників та реєстру застрахованих осіб;

Зберігач - банк, який здійснює свою діяльність відповідно до законодавства щодо зберігання та обслуговування коштів Накопичувального фонду;

Коефіцієнт страхового стажу - величина, що визначається для обрахунку страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

Компанія з управління активами - юридична особа, яка здійснює управління активами на підставі ліцензії на провадження професійної діяльності з управління активами в частині управління пенсійними активами та обирається за результатами тендера;

Мінімальний страховий внесок - сума коштів, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску, встановлених законом на день отримання заробітної плати (доходу);

Накопичувальний пенсійний рахунок - частина персональної облікової картки в системі персоніфікованого обліку, яка відображає стан пенсійних активів застрахованої особи в накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

Накопичувальний пенсійний фонд - цільовий позабюджетний фонд, який акумулює страхові внески застрахованих осіб, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб, пенсійні активи якого використовуються для оплати договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам;

Недержавний пенсійний фонд - недержавний пенсійний фонд, який створений та діє відповідно до законодавства про недержавне пенсійне забезпечення;

Органи доходів і зборів - центральний орган виконавчої влади, що формує податкову і митну політику (в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів, єдиного внеску) та забезпечує її реалізацію (центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику), та його територіальні органи;

Одноразова виплата - пенсійна виплата, що здійснюється в разі досягнення застрахованою особою пенсійного віку та в інших випадках на умовах та в

порядку, визначених цим Законом за рахунок коштів Накопичувального фонду;

Основні напрями інвестиційної політики - документ, який відповідно до вимог цього Закону визначає напрями та обмеження інвестування коштів Накопичувального фонду, рівні інвестиційного доходу, суми коштів на адміністративні витрати, видатки на фінансування оплати договорів страхування довічних пенсій та одноразових виплат у відповідному році;

Пенсійні виплати - грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати;

Пенсія - щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї;

Пенсійні активи Накопичувального фонду - грошові кошти, цінні папери, майнові права та зобов'язання щодо них, які сформовані в Накопичувальному фонді;

Пенсіонер - особа, яка отримує пенсію, довічну пенсію, або члени її сім'ї, які отримують пенсію в разі смерті цієї особи;

Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування - організація та ведення обліку відомостей про застраховану особу, що використовуються в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

Рада Накопичувального фонду - вищий колегіальний орган управління накопичувальною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

Уповноважений банк - банк, який здійснює свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську діяльність та провадить розрахунково-касові операції з коштами Пенсійного фонду.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення на випадок безробіття з незалежних від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - це консолідований страховий внесок на пенсійне страхування, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування на випадок безробіття, який в обов'язковому порядку сплачується страхувальниками з метою забезпечення реалізації прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за соціальним страхуванням.

Податкове право – це складний фінансово-правовий інститут, норми якого

регулюють суспільні відносини, що складаються з приводу встановлення, введення, адміністрування податків та зборів (у т.ч. сплати, справляння та стягнення податків та зборів, оскарження рішень контролюючих органів), а також здійснення податкового контролю, притягнення до відповідальності за порушення

податкового законодавства
Податок - це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку .

Збір (плата, внесок) - обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Платник податку - це фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів.

Об'єкт оподаткування - це об'єкти (доходи чи їхня частина; майно; вартість тощо), з яким пов'язане виникнення обов'язку платника податків сплатити податок, що закріплюються спеціальними податковими законодавчими актами

База оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Податкове зобов'язання – сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк).

Публічні доходи – це одержані при розподілі й перерозподілі національного доходу кошти, що на підставі норм фінансового права скеровані до фондів коштів, які використовуються на задоволення публічного інтересу при реалізації завдань і функцій держави, муніципальних органів і органів, яким держава дозволяє представляти публічний фінансовий інтерес

Державні доходи - це частина внутрішнього валового продукту, що надходить у вигляді різних грошових платежів і надходжень у власність держави, які компетентні державні органи спрямовують на забезпечення цілей і завдань, що стоять перед державою

Муніципальні доходи – це частина внутрішнього валового продукту, що надходить у вигляді платежів і надходжень до місцевих бюджетів і слугує для вирішення різних питань, що стоять перед органами місцевого самоврядування доходи бюджету як податкові, неподаткові й інші надходження на безповоротній основі, здійснення яких передбачене законодавством України (включаючи трансферти, подарунки, гранти).

Податок - це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що

справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу України.

Органи доходів та зборів – це система органів влади, які контролюють надходження різних обов'язкових платежів податкового характеру до бюджетів і спеціальних цільових фондів.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів виконавчої влади, що забезпечують формування державної фінансової політики - це комплекс заходів із збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання цими органами покладених на них функцій та завдань.

Податкова інформація - це сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності й необхідні для реалізації покладених на органи податкового контролю.

Податкова накладна – основний документ податкової звітності, щодо сплати ПДВ.

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість одержана (нарахована) платником податку у звітному (податковому) періоді.

Податковий кредит – сума на яку платник податку може зменшити податкове зобов'язання.

Податок на додану вартість – це форма вилучення в бюджет частини доданої вартості, створеної на всіх стадіях виробництва та обігу товарів, робіт, послуг. Податкова соціальна пільга – сума, на яку платник податку може зменшити свій загальномісячний оподатковуваний дохід.

Доходи, що включаються в місячний (річний) оподатковуваний дохід платника ПДФО – це система доходів, що характеризує весь спектр доходів ринкової економіки: проценти, рента, дивіденди, операції з рухомим та нерухомим майном та інші.

Амортизація - систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Собівартість – це синтетичний показник, який характеризує витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Витрати – це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником (пп.14.1.27 п.14.1 ст. 14 ПКУ).

Звичайна діяльність – будь-яка діяльність підприємства, наприклад виробництво і реалізація продукції, виконання робіт, надання послуг, реалізація оборотних активів. Звичайна діяльність підприємства у свою чергу, поділяється на операційну, фінансову та іншу діяльність.

Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою.

Акцизний податок – непрямий податок на дефіцитну та високорентабельну продукцію і товари, що вводяться до ціни і сплачується покупцем.
Мито – це один з основних видів митних платежів, що має форму обов'язкового збору та справляється митними органами при перетинанні митного кордону України.

Первинний податковий облік – це податковий облік, у ході якого платникові податків надається єдиний за всіма видами податків і зборів ідентифікаційний номер.

Вторинний податковий облік – це податковий облік у ході якого платникові податків надається, крім первісного, ще один ідентифікаційний (індивідуальний) номер по окремому податку чи збору, у встановленому законодавством порядку (наприклад, Реєстр платників податку на додану вартість).

Податкова перевірка як форма податкового контролю – це робота податкових та інших контролюючих органів у межах визначеної компетенції з метою встановлення правильності обчислення та сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Комплексна перевірка – це документальна перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, якою охоплюються питання повноти нарахування та своєчасності сплати всіх видів податків, зборів, інших обов'язкових та інших платежів, контроль за якими покладено на органи доходів і зборів України.

Податкове правопорушення – це протиправне діяння (дія або бездіяльність), що виражається в невиконанні або неналежному виконанні обов'язків зі сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів та цільових фондів, за що встановлена юридична відповідальність.

Адміністративне правопорушення (проступок) – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія або бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Анулювання – це повна відмова держави від своїх боргових зобов'язань (внутрішніх, зовнішніх, за всім державним боргом в цілому). Анулювання може здійснюватися з двох причин. По-перше, анулювання державного боргу може бути застосовано у разі фінансової неспроможності держави, тобто її банкрутства. По-друге, анулювання заборгованості може бути наслідком приходу до влади нових політичних сил, що з певних причин відмовляються визнати фінансові зобов'язання попередньої влади.

Витрати бюджету – видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Гарантований державою борг – загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України щодо отриманих та непогашених на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено

державними гарантіями.

Державне запозичення – операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету.

Державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

Державний внутрішній борг України – це строкові боргові зобов'язання уряду України в грошовій формі.

Конверсія – одностороння зміна дохідності позики, коли держава заявляє про зниження для кредиторів дохідності за позиками, отриманими державою.

Конверсію, консолідацію, уніфікацію державних позик зазвичай здійснюють тільки щодо внутрішніх позик.

Консолідація – зміна умов обертання позик в частині терміну їх погашення, тобто рішення про перенесення дати виплати за зобов'язаннями на пізніший термін. Відстрочення погашення позик провадиться, коли випуск нових позик використовується на обслуговування раніше випущених позик.

Новація – домовленість між позичальником і кредитором щодо заміни зобов'язання за певним фінансовим кредитом іншим зобов'язанням.

Місцевий борг – загальна сума боргових зобов'язань Автономної Республіки Крим чи територіальної громади міста з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок місцевого запозичення.

Обслуговування боргу – це комплекс заходів держави з погашення позик, виплати процентів за ними, уточнення і зміни умов погашення випущених позик. В окремих випадках держава вдається до рефінансування державного боргу, тобто погашення заборгованості шляхом випуску нових позик.

Платіж – виконання бюджетних, боргових чи податкових зобов'язань, що виникли в поточному або попередніх бюджетних періодах.

Реєстр державного боргу і гарантованого державою боргу – це інформаційна система боргових і гарантійних зобов'язань держави, що включає умови кредитних договорів і випуску державних цінних паперів та умови надання державних гарантій, відомості про стан обслуговування і погашення державного боргу.

Реєстр державних гарантій – це інформаційна система, що містить відомості про надані протягом бюджетного періоду державні гарантії.

Реєстр місцевих запозичень та місцевих гарантій – це інформаційна система, що містить відомості про здійснені місцеві запозичення та надані місцеві гарантії.

Рефінансування державного боргу – це погашення заборгованості шляхом випуску нових позик.

Уніфікація позики – це об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених позик обмінюють на облігації нової позики. Такий захід передбачає зменшення кількості видів цінних паперів, які повертають одночасно, що спрощує роботу й скорочує витрати держави за системою

державної

позики.

Управління державним боргом України – це сукупність заходів, способів, операцій і процедур впливу уповноважених законодавством суб'єктів на стан державного боргу, його регулювання і погашення, здійснення контролю за борговою політикою в державі з метою пошуку ефективних джерел його фінансування, а також зменшення негативних наслідків.

Фінансування бюджету – надходження та витрати бюджету, пов'язані із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету.

Суб'єкти бюджетного фінансування – державні органи, підприємства, установи та організації державної та комунальної форм власності видатки яких повністю фінансуються з бюджету.

Розпорядниками коштів бюджету є керівники установ, яким надане право на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення витрат бюджету.

Фінансова дисципліна – це чітке дотримання встановлених приписів і порядку створення, розподілу та використання грошових фондів держави, суб'єктів самоврядування, підприємств, установ, організацій.

Кошторисно-бюджетне фінансування – це метод безповоротного та безвідплатного відпуску коштів із відповідного бюджету для забезпечення діяльності органів, установ, організацій, що утримуються за рахунок бюджетів різних рівнів, і який здійснюється на підставі фінансових планів – кошторисів доходів і видатків.

Кошторис доходів і видатків бюджетної установи, організації – основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, організації, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів БК України, законом України про Державний бюджет, постановою Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рішенням місцевої ради про місцевий бюджет, що має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Асигнування – це повноваження розпоряднику бюджетних коштів на взяття зобов'язань та витрачання бюджетних коштів на конкретну мету в процесі виконання бюджету.

Норми видатків кошторису – це установлені уповноваженими державними органами розміри затрат на розрахункову одиницю.

Банк – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати фінансові послуги.

Банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить

хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків. Для створення банку з іноземним капіталом треба отримати попередню згоду НБУ.

Банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківська ліцензія – документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у Законі, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність.

Банківська система – сукупність банків, які знаходяться між собою у взаємозв'язку і взаємозалежності. Банківська система України є дворівневою і складається з Національного банку України та мережі інших банків, останні, в свою чергу, функціонують як універсальні або спеціалізовані. Банк набуває статусу спеціалізованого у разі якщо більше 50 % його активів є активами одного типу. За спеціалізацією банки поділяються на ощадні, інвестиційні, іпотечні та розрахункові (клірингові).

Банківська таємниця – інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта і розголошення якої може завдавати матеріальної чи моральної шкоди клієнту.

Банківське регулювання – одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду (див.), відповідальність за порушення банківського законодавства. Б.Р. може здійснюватися у таких формах як адміністративне та індикативне регулювання.

Банківський нагляд – система контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками у процесі їхньої діяльності законодавства України та встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи (див.) та захисту інтересів вкладників.

Банківські операції – операції, які мають право здійснювати банки на підставі банківської ліцензії, наданої Національним банком України. До основних видів банківських операцій відносять: 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб; 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів банків і банків-кореспондентів; 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик. Крім того банки мають право здійснювати інші види Б.О., передбачені ЗУ „Про банки і банківську діяльність”.

Істотна участь у банку – пряме або опосередковане, самостійно або спільно з іншими особами володіння 10 і більше (25,50 і навіть 75) відсотками статутного капіталу або права голосу придбаних акцій (паїв) юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість вирішального впливу на керівництво чи діяльність банку. Власники істотної участі у банку повинні мати бездоганну ділову репутацію та задовільний фінансовий стан. Якщо у Національного банку України є докази, що підтверджують

відсутність зазначених вимог принаймні одного із засновників, що мають істотну участь у банку, то це є підставою для відмови в державній реєстрації банку.

Національний банк України – центральний банк держави є юридичною особою, має відокремлене майно, що є об'єктом права державної власності і перебуває у його повному господарському віданні. НБУ не відповідає за зобов'язаннями органів державної влади, а органи державної влади не відповідають за зобов'язаннями НБУ; НБУ також не відповідає за зобов'язаннями інших банків, а інші банки – за зобов'язаннями НБУ. Відповідно до Конституції України основною функцією НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці України – гривні. НБУ сприяє дотриманню стабільності банківської системи (див.), а також, у межах своїх повноважень, цінової стабільності. НБУ відповідно до розроблених Радою НБУ основних засад грошово-кредитної політики визначає та проводить грошово-кредитну політику. НБУ – єдиний банк, який монопольно здійснює емісію національної валюти України – гривні та організує її обіг.

Організаційно-правова форма банку – це форма, визначена нормативними актами, затверджена установчими документами банку і визначає порядок його створення, реорганізації та ліквідації, порядок формування статутного капіталу та структуру органів управління тощо. Відповідно до ЗУ „Про банки і банківську діяльність” банки в Україні створюються у формі відкритого акціонерного товариства або кооперативного банку. За рішенням Кабінету Міністрів України можуть створюватися державні банки, 100 % статутного капіталу яких належать державі. Статут державного банку затверджується постановою Кабінету Міністрів України, а його статутний капітал формується за рахунок Держбюджету.

Норматив адекватності капіталу банку – показник, який визначає співвідношення між розміром регулятивного капіталу (регулятивний капітал – капітал, який складається з основного та додаткового капіталу банку) і сумою зважених до ризику активів банку. Порядок обчислення Н.А.К.Б., його мінімальний розмір визначається ЗУ „Про банки і банківську діяльність” та нормативно-правовими актами НБУ.

Статутний капітал банку – початкова, визначена статутом сума капіталу банку, що формується в основному за рахунок виручки від продажу акцій (у випадку створення банку у формі відкритого акціонерного товариства) та залучення паїв учасників (у випадку створення кооперативного банку). Відповідно змін до ЗУ „Про банки і банківську діяльність” від 14 вересня 2006 року мінімальний розмір С.К.Б. не може бути менше 10 млн. євро на момент реєстрації банку.

Фінансовий моніторинг – постійний фінансовий контроль з боку банків, у т.ч. з боку НБУ, з метою виявлення, чи відповідає діяльність господарчого суб'єкта чинному законодавству. Ф.М. здійснюється, зокрема, з метою запобігання легалізації („відмивання”) грошей, здобутих злочинним шляхом (див. ЗУ „Про запобігання та протидію легалізації („відмивання”) доходів,

одержаних злочинним шляхом” від 22 листопада 2002 р. // Відомості Верховної Ради України – 2003 - № 1 – ст. 2.).

Акредитив - платіжний інструмент, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж. **Бенефіціар** - особа, якій призначений платіж або на користь якої відкрито акредитив.

Безготівковий грошовий обіг - частина грошового обігу, в якому рух грошей здійснюється у вигляді перерахувань за рахунками в фінансових установах. Сутністю безготівкового грошового обігу є списання певної грошової суми з рахунку одного суб'єкта у фінансовій установі і зарахування її на рахунок іншого суб'єкта у цій чи іншій фінансовій установі або в іншій формі. За безготівкової форми грошового обігу готівкові кошти як засіб платежу відсутні.

Безготівкові розрахунки - це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів, що проводиться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Вексель є засобом розрахунків та кредиту, цінним папером, складений за встановленою законом формою. У безготівкових розрахунках найчастіше використовуються такі види векселів: - **простий вексель** - це нічим не обумовлене зобов'язання особи, яка його видала (векселедавець), про сплату зазначеної суми грошей після пред'явлення векселя або у визначений термін названий у векселі особі або іншій зазначеній особі - векселедержателю, тобто, власнику векселя, який має право на отримання зазначеної у ньому суми грошей; - **перевідний вексель (трата)** - документ, який містить нічим не обумовлений наказ векселедавця платнику здійснити платіж відповідної грошової суми особі, зазначеній у векселі, або за наказом після пред'явлення векселя або у якийсь визначений термін. Платником, звичайно, виступає третя особа - акцептант (як правило, банк).

Вкладний (депозитний) рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору.

Готівковий грошовий обіг - це обіг готівкових коштів (банкнотів, монет), які передаються від одного суб'єкта до іншого за товари, роботи, послуги або в інших випадках, передбачених законодавством (наприклад, під час сплати штрафів).

Гроші (як економічна категорія) - це особливий товар, який виражає вартість усіх інших товарів і обмінюється на будь-який з них, виконуючи роль загального еквівалента.

Грошова система - це встановлені державою за допомогою правових норм форми організації грошового обігу. Грошова система охоплює : грошову одиницю України; масштаб цін; валютні курси; види грошових знаків, які мають законну платіжну силу; порядок емісії готівкових коштів; організацію і регулювання грошового обігу.

Грошовим обігом вважається рух коштів у готівковій та безготівковій формі як засіб обігу і платежу в процесі обслуговування обігу товарів, оплати виконаних робіт і наданих послуг.

Грошовою одиницею України, як це встановлено статтею 99 Конституції, є гривня.

Дата валютування - дата, починаючи з якої кошти, переказані платником отримувачу, переходять у власність отримувача

Дистанційне обслуговування - комплекс інформаційних послуг за рахунком клієнта та здійснення операцій за рахунком на підставі дистанційних розпоряджень клієнта за допомогою систем " клієнт - банк", "клієнт - Інтернет - банк", "телефонний банкінг" тощо. Юридичною підставою для роботи клієнта за допомогою систем дистанційного обслуговування і оброблення банком дистанційних розпоряджень клієнта є договір банківського рахунку. Під час здійснення розрахунків за допомогою систем "клієнт - банк", "клієнт - Інтернет - банк" тощо застосовуються електронні розрахункові документи.

Електронний розрахунковий документ - документ, інформація в якому представлена у формі електронних даних, включно з відповідними реквізитами розрахункового документа, який може бути сформований, переданий, збережений і перетворений у візуальну форму представлення електронними засобами (якщо це передбачено договором між банком та клієнтом, то використання клієнтом системи не виключає можливе оброблення банком документів клієнта на паперових носіях).

Інвентаризації кас - перевірка наявності коштів у матеріально відповідальній особи підприємства на певну дату шляхом повного перерахування всіх готівкових коштів, що є в касі, цінних паперів, чекових книжок тощо.

Кошти - акумульовані у грошовій формі на рахунках у фінансових установах доходи та надходження, що перебувають у постійному обігу у підприємств, установ і організацій (в тому числі бюджетних, кредитних, страхових) і які використовуються для різних цілей або розміщуються як ресурси фінансових установ.

Платіжна вимога - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або в разі договірною списання отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Платіжне доручення - розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача, і який оформляється платником та подається до банку, що обслуговує його, не

менше ніж у двох примірниках.

Платіжні інструменти - засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації, використання якого ініціює переказ коштів з відповідного рахунку платника. Під час здійснення розрахункових операцій використовуються такі види платіжних інструментів: меморіальний ордер; платіжне доручення; платіжна вимога-доручення; платіжна вимога; розрахунковий чек; акредитив; вексель; спеціальні платіжні засоби, зокрема платіжні картки;

Поточний рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Примусове списання - списання коштів, що здійснюється стягувачем без згоди платника на підставі встановлених законом виконавчих документів у випадках, передбачених законом.

Резервні фонди грошових коштів - це запаси грошей, що використовуються для оновлення готівки та є потенційними грошима. Золотовалютні резерви України як централізовані фонди коштів держави охоплюють: Державний валютний фонд України, Державний валютний фонд уряду, Державні запаси дорогоцінних металів монетарної групи та коштовного каміння, золотовалютні резерви НБУ.

Розрахунковий чек - розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, у якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів.

Страховання – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій).

Страховальники – юридичні особи та дієздатні громадяни, які уклали із страховиками договори страхування або є страховальниками відповідно до законодавства України.

Страховики – а) фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю, з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених чинним законодавством, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (страховики-резиденти); б) зареєстровані Уповноваженим органом відповідно до вимог законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (філії страховиків-нерезидентів); в)

фінансові установи, що створені та мають ліцензію на провадження страхової діяльності відповідно до законодавства тих іноземних держав, у яких вони зареєстровані (страховики-нерезиденти).

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку, а також сума, що виплачується за особистим страхуванням.

Страхове відшкодування – грошова сума, яка виплачується страховиком за умовами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.

Страхові фонди є органами, які здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, провадять збір та акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечують фінансування виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та здійснюють інші функції згідно з затвердженими статутами. Усі застраховані громадяни є членами відповідних страхових фондів залежно від виду соціального страхування. Страхові фонди є некомерційними самоврядними організаціями.

Страхові агенти – громадяни або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності (укладання договорів страхування, одержання страхових платежів, виконання робіт, пов'язаних з виплатами страхових сум і страхового відшкодування).

Страхові агенти є представниками страховика і діють в його інтересах за комісійну винагороду на підставі договору із страховиком.

Страхові брокери – громадяни або юридичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють посередницьку діяльність на страховому ринку від свого імені на підставі доручень страхувальника або страховика.

Страховий випадок – подія, передбачувана договором страхування або законодавством, яка відбулась і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Страховий ризик певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий стаж – це період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством.

Страховий тариф – ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

Державне регулювання страхової діяльності – здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком

страхових послуг та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері.

Валюта України – як власне сама валюта України так і платіжні документи та інші цінні папери виражені у валюті України.

Іноземна валюта – як власне сама іноземна валюта, так і банківські метали, платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або банківських металах.

Валютні цінності України – це валюта України; платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України; іноземна валюта; платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або банківських металах.

Валютні операції – це врегульовані національним законодавством чи міжнародними договорами угоди, предметом яких є валютні цінності.

Банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Валютна система – державно-правова форма організації валютних відносин. Її призначення – сприяти розвитку економічного співробітництва між країнами за допомогою ефективного опосередкування платежів з експорту, імпорту товарів, капіталу, послуг та ін.

Міжнародна (регіональна) валютна система – це правова форма організації валютно-фінансових відносин групи країн з метою сприяння їх зовнішньоекономічним відносинам шляхом стабілізації валютних курсів.

Національна валютна система – це певний порядок грошових розрахунків держави з іншими країнами.

Світова валютна система – це форма організації міжнародного грошового обігу, яка утворилася на основі розвитку світового господарства і закріплена міждержавними домовленостями.

Валютна політика – це сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей економічної політики країни.

Валютний курс – це своєрідна форма ціни, яка сплачується в національній грошовій одиниці за одиницю іноземної валюти і визначається співвідношенням між національною грошовою одиницею та відповідною іноземною грошовою одиницею.

Валютне котирування – це встановлення курсу національних валют відповідно до чинних правових норм і практики.

Торгівля іноземною валютою – це її купівля, продаж, обмін та здійснення операцій з валютними деривативами резидентами і нерезидентами (юридичними та фізичними особами).

Ліцензія – це письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій з валютними цінностями, що дає право на торгівлю іноземною валютою.

Генеральна ліцензія – це письмовий дозвіл на здійснення валютних операцій на весь період валютного регулювання і не потребує індивідуальної ліцензії.

Індивідуальна ліцензія – це письмовий дозвіл резидентам і нерезидентам на здійснення разової операції на період, необхідний для здійснення такої операції.

Резиденти – це фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України; юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцезнаходженням на території України; дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також філії та представництва підприємств і організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності.

Нерезиденти – це фізичні особи, які мають постійне місце проживання за межами України; юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцезнаходженням за межами України; розташовані на території України іноземні дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їх філії, що мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також представництва інших організацій і фірм, які не здійснюють підприємницької діяльності на підставі законів України.

Конвертованість (від лат. *convertere* – обертати, перетворювати, міняти) – це здатність виконувати функції засобу платежу у будь-якій державі та вільно обмінюватися на іноземну валюту, відповідно до офіційного валютного курсу, і навпаки для всіх охочих без прямого втручання держави у процес обміну.

Валютні фонди – це фонди іноземної валюти, що є у розпорядженні держави, міністерств і відомств, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, банків.

Валютне право – це сукупність правових норм, що регулюють порядок здійснення угод з валютними цінностями в межах країни та у відносинах з іншими державами, порядок ввезення, вивезення, переказування та пересилання з-за кордону і за кордон валютних цінностей, а також права й обов'язки суб'єктів валютних правовідносин.

Валютні правовідносини – це врегульовані правовими нормами суспільні відносини, які виникають в процесі здійснення валютних операцій, проведення валютного контролю і регламентування валютного обігу.

Валютне регулювання – це діяльність держави та уповноважених нею органів, що спрямована на організацію функціонування внутрішнього валютного ринку в державі, регламентацію міжнародних розрахунків і визначення порядку здійснення операцій з валютними цінностями.

Валютний контроль – це контроль за дотриманням валютного законодавства при здійсненні валютних операцій за участю резидентів і нерезидентів, а також за зобов'язаннями щодо декларування валютних цінностей та іншого майна.

Санкції за порушення валютного законодавства – це чітко встановлена межа відповідальності для суб'єктів валютних правовідносин за порушення

ними правил здійснення валютних операцій, які встановлені чинним валютним законодавством країни.